

PETRE DULFU
POVEȘTEA LUI FĂȚ-FRUMOS

10.03.1856 – 31.10.1953

Petre Dulfu

Povestea
lui
FĂT-FRUMOS

Andreas
PRINT

CUPRINS

Despre autor / 7

POVESTEA LUI FĂT-FRUMOS / 9

I. La vatra părintească / 9

II. Lupta cu zmeul / 14

III. Balaurul / 22

IV. Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră / 29

V. Povestea lui Strâmbă-Lemne și a Brândușei / 32

VI. Povestea lui Sfarmă-Piatră și a Stanei / 37

VII. Ileana Cosânzeana / 42

VIII. Statu-Palmă Barbă-Cot / 47

IX. Mama lui Făt-Frumos / 52

X. Pe tărâmul celălalt / 56

XI. Pajura / 63

XII. Răsplata dumnezeiască / 69

CEI DOI FEȚI-LOGOFEȚI CU PĂRUL DE AUR / 74

ION SĂRACUL ȘI ALTE POVEȘTI / 87

Ion Săracul / 87

Povestea rândunelei / 101

Soarele și luna / 106

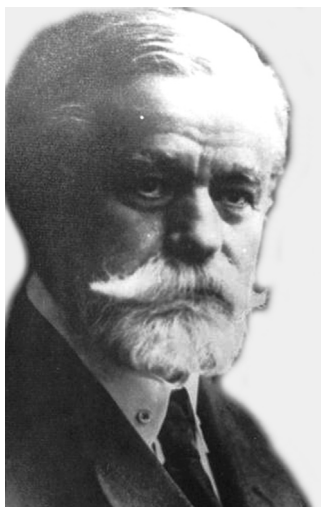
D-ALE LUI TÂNDALĂ / 110

I. Tândală și târgoveții / 110

II. Tândală și zmeul / 116

CĂTĂLINA / 125

ZÂNA FLORILOR / 130

Despre autor

Petre Dulfu s-a născut la 10.03.1856 la Tohat, jud. Sălaj și a trecut în neființă la 31.10.1953, la București. El a fost fiul Agapiei (n. Bran) și al lui Nichifor Dulfu, doi modești intelectuali ai satului. Liceul îl urmează la Baia Mare și Cluj, tot la Cluj făcând și studiile universitare. A fost profesor la mai multe instituții de învățământ, precum Școala Normală din București, Școala Normală din Turnu Severin, la Azilul „Elena Doamna“ din București, Școala Normală a Societății pentru Învățătura Poporului Român, la Școala Normală de fete „Elena Doamna“, Școala Normală de băieți, de unde se și retrace în 1921. A obținut doctoratul în filosofie, în anul 1891, la Universitatea din Cluj, cu o teză despre activitatea lui Vasile Alecsandri.

A debutat cu versuri, la 1874 în „Familia“, ulterior colaborând și cu „Amicul familiei“, „Cărțile săteanului român“, „Gutinul“, „Idea pedagogică-literară-socială“, „Revista nouă“, „Luminatorul“, „Românul“ și „Tribuna“.

Principalele sale scrieri au fost: „Prințesa fermecată“ (1886); „Isprăvile lui Păcală“ (1894); „Gruia lui Novac“ (1913); „Povestea lui Făt-Frumos“ (1919); „Păcală argat“ (1924); „Zâna florilor“ (1926); „Povestea României mari“ (1931) dar și traduceri precum: „Ifigenia în Aulida“ (1879); „Ifigenia în Taurida“ (1880), tălmăcite din Euripide și distinse cu Premiul „Adamachi“ de Academia Română (1902).

Analizând „poveștile glumețe“ de pe terenul „basmelor românești“, Lazăr Șeineanu observa la 1895, în „Basmelor românilor“, că „Punctul de plecare este vastul domeniu al aventurilor lui Păcală“ și că „Aventurile lui Păcală sunt numeroase și se înmulțesc mereu, poporul concentrând asupra acestui personaj comic toate pățaniile ridicule și răutăcioase“.

POVESTEA LUI FĂT-FRUMOS

(1919)

I.

LA VATRA PĂRINTEASCĂ

Spusu-v-am, odată, basmul
Lui Păcală năzdrăvanul
Și cântatu-v-am pe Gruie,
Gruie-al lui Novac, șoimanul.

Să vă-nșir acum povestea
Cu voinicul Făt-Frumos,
Care-n lupte n-avea seamăn
De isteț și inimos!

O fi fost cândva pe lume
Un asemenea viteaz!
Fost! căci altfel despre dânsul
Nu s-ar povesti și azi.

Ci demult a fost, când zmeii
Cuib aveau cam peste tot,
Când p-aici trăia și slutul
Statu-Palmă Barba-Cot.

*

Într-o zi de mai, în codrii
Plin de farmecul verdeții,
A văzut întâia oară
Făt-Frumos lumina vieții.

Cu obraji ca trandafirul
Și cu ochii de cicoare,
Cu luciosu-i păr de aur,
Pruncul... rupt părea din soare!

Maică-sa-l strângea la pieptu-i,
Îl pierdea parcă din ochi:
— Puiul mamei! mult ești mândru!
Ah, nu-ți fie de deochi!

Și creștea pe zi ce merge,
Dragul mamei pui bălan;
El creștea doar într-o lună,
Cât cresc alți prunci într-un an!

Nu-mplinesc doi ani încă,
Și era atât de mare
Și de priceput, ca alții
Când mustața le răsare!

Ci, precum e-nvăluită
Bolta, uneori, în ceață,
El de-amar vedea umbrită,
Des, a mamei sale față.

Într-o zi o-ntreabă: — Mamă,
Ce ai oare de suspini
Și ascunzi în palme-adesea
Ochii tăi de lacrimi plini!

Soț tu nu avuși pe lume!
Singură trăiși mereu!
Sau, dac-ai avut vreodată,
Cine-i, unde-i tatăl meu!

Sărutând obraji-i rumeni,
Mă-sa i-a răspuns din grai:
— Da, am să-ți dezvălui astăzi
Taina care n-o știai.

Tată fostu-ți-a, băiete,
Un cioban tras prin inel;
Eu, nemuritoare zână,
Îndrăgitu-m-am de el.

Și-nsoțindu-mă cu dânsul,
Muritoare m-am făcut.
Rămăsei vădană însă,
Pân-a nu te fi născut.

— Cum! La stână-n deal, odată,
Ne-am trezit c-un urs lățos.
Taică-tău, îl strânse-n brațe,
L-așternu grămadă jos.

Când, din codru, iacă alții,
Trei, au tăbărât pe noi!
Doborî și dintre-aceștia,
Cât ai bate-n palme, doi.

Dar al treilea, hoțește,
Pe la spate-l înhăță ;
Și-adâncindu-și gheara-n pieptu-i,
La pământ mi-l răsturnă.

În desiș apoi îl duse!
Când în fire mi-am venit,
Răscolii toți codrii... geaba,
Urma nu i-am mai găsit!

Și de-atunci, prin aste locuri,
Singură trăiesc... Alt bine,
Altă mângâiere nu am,
Dragul meu, decât pe tine!

Auzind acestea fiul,
Un suspin din piept a scos ;
Iar din ochi-i stropi de lacrimi
Lunecau pe-obraji în jos.
Din acea zi, lângă mă-sa,
Nu-și găsea astâmpărare.
Colinda văi, munți, cu tolba
Și cu arcu în spinare.

Se lua cu urși la trântă
Și la hartă cu mistreți.
De-i scăpa din mâini vreo fiară,
Nu scăpa de-a lui săgeți.

Fiarele știau — în luptă
Cât de meșter e băiatul;
Și fugeau de el, cum fuge
De tămâie necuratul.

Nemaîntâlnind lighioane
Spre-a se război cu ele,
Zilele-i păreau, în codru,
Tot mai triste, tot mai grele!

*

Din păduri viind, odată,
Zise bunei sale mume:
— Știi ce te-aș ruga eu, mamă!
Să mă lași să plec în lume!

Că mi s-a urât cu traiul
În așa pustietate,
Unde printre crengi lumina
Soarelui abia străbate!

Ea-l privi zâmbind, și-n brațe
L-a cuprins cu duioșie:
— Hm! și ce să faci tu-n lume,
Scumpa mamei bucurie!

— Să mă uit, pe unde-oi trece,
La șiragul caselor...
La o horă... la o nuntă,
Poate, chiar să mă și-nsor!

— Puiul mamei! drumul vieții
Greu ce e!... tu nici nu știi...
Spre-a intra-n viitoarea lumii,
Trebuie... bărbat să fii!

Eu te las să pleci în lume,
De-i putea să-ndeplinești
Lucrul care ți l-oi cere.
— Spune, mamă, ce dorești!

Mă-sa un stejar i-arată,
Gros... cam cât e un hârdău:
— Uite la copacu-acesta...
Poți să-l smulgi din locul său!

Poți, în sus cu rădăcina,
Iar cu vârful-n jos să-l pui!
El din ochi măsoară trunchiul,
Crengile copacului:

— Cum de nu! Și strânge-n brațe,
Iute, falnicul stejar,
Cearc-a-l smulge din țărână...
Aș!... cercarea-i e-n zadar!

— Iacă!... vezi, băiete dragă!
Nici că l-ai putut clinti...
Să mai stai un an cu mama!
— Bine! Făt-Frumos grăi.

Căci deși vădană mă-sa,
Dânsul — coșcogea voinic —
Nu i-ar fi ieșit vreodată
Din cuvânt... pentru nimic!

După ce trecuse anul,
Vine iarăși: — Ei, acum
Ce mai zici! Îmi dai, măicuță,
Voie ca s-o iau la drum!

Ea-i răspunde: — Da, băiete,
Dacă vei avea putere
Să aduci la-ndeplinire
Lucrul care ți l-oi cere.

Ș-un stejar din nou i-arată,
Gros... cam cât un poloboc:
— Hai, să văz!... pe-acesta oare
Poți tu să mi-l smulgi din loc!

Sus să-l pui cu rădăcina,
Iar cu creștetul în jos!...
— Cred că da! Și prinse-a trage
Voinicește Făt-Frumos.

Două pasări s-așezară
Pe un carpen rămuroș...
Și grăiră: — Ia te uită
La voinicul Făt-Frumos.

Și l-a smuls. Dar când să-l puie
Jos cu vârful, prea-i fu greu!
Îi alunecă din brațe...
— Na!... văzuși, copilul meu!

E frumos și el, cum nu știu
Să mai fie om sub soare...
Ci... s-o vezi tu pe Ileana
Cât e de fermecătoare!

Înc-un an mai stai acasă!
— Bine, măculița mea!
Lângă vatra-i însă, bietul,
Ca pe spini acum ședea.

— Care, soro! — Cosânzeana,
Zâna... chip dumnezeiesc!
Aș fi stat, când am văzut-o,
Săptămâni, s-o tot privesc.

Seara, pân' să-nchiză ochii,
Mamă-sa-i spunea povești
Cu balauri, zmei și zâne,
Și cu feți împărătești.

Dar e tristă!... căci pe-acolo
Au trecut zefiri în zbor ;
Și de Făt-Frumos șoptindu-i,
Inima-i s-a-ncins de dor.

El vedea aieva parcă
Pe balauri și pe zmei...
Și gândea: „Ah cum m-aș duce,
Să mă lupt și eu cu ei!“

Doar la el îi este gândul!
Hei, de-ar ști el, n-ar ședea
Mult prin locurile-acestea!
Ar pomi la drum spre ea!

Ziua, sta visând alene
Sub copaci, trântit pe-o rână ;
Și ofta: „De ce nu iese
Și-n poteca mea vreo zână!“

— Încotro! — De-ar merge, zile,
Ani întregi, mereu spre-amiazi,
L-ar găsi-n sfârșit palatul,
Într-un codru vechi de brazi.

*

Într-o zi, cum sta la umbra
Unor carpeni tolănit
Și-și plimba prin zare ochii,
Deodat-a tresărit.

Astfel glăsuind din ciocuri,
Păsărelele-au zburat ;
El le pricepuse graiul,
Și-a rămas îngândurat.

Ațipi apoi pe iarbă.
Și deodată... ce să văză!
Pe Ileana-n vis o vede,
Cum spre el înaintează.

Și-apoi... chiar de-i întâlne-o,
Crezi că vei scăpa de chin!
Zânele, pe buze-au miere,
Dar în inimă... venin!

Cum, oprindu-se din mersu-i,
Îl privește zâmbitoare.
Și de-atuncea, doar Ileana
Îi zâmbea, din orice floare.

Vai de-acei pe care-n mreje
Izbutit-au să-i atragă!
Praf, băietе, se alege
De viața lor întregă!

Chiar și-n stele, chiar și-n soare,
Doar pe dânsa o vedea...
Vremea pentru el, sărmanul,
Și mai greu acum trecea.

Și de mine... nu ți-e oare
Milă să mă părăsești!
— Mamă! glăsuі băiatul,
Astfel pentru ce-mi vorbești!

*

În sfârșit, se scurse anul...
Făt-Frumos, abia mai poate!
Ce-auzise, ce visase,
Mamei sale-i spune toate.

Nu mi-ai zis: să trecă anul,
Și mă lași! Tu ai uitat!
Nu e suflet rău Ileana,
Înger e, din cer picat!

Apoi zice: — Până astăzi
M-ai oprit tu!... dar de-acum,
Eu te rog să nu mai umbli,
Mamă, să mă ții din drum!

Milă mi-este și de tine.
Milă să te părăsesc!
Fără dânsa nu pot însă.
Nu pot, mamă, să trăiesc!

Că de azi, făr' de Ileana,
Chin amar e viața mea!
Lasă-mă să plec, s-o caut,
Și să mă cunun cu ea!

— Bine, dragul măicuțiței.
Nu-ți voi sta-n potecă, du-te,
Dacă-mi faci azi ce ți-oi cere!
— Ce măicuțo! spune-mi iute!

Mamă-sa oftă din suflet:
— Unde s-o găsești, copile!
Ai să rătăcești, cătând-o
În zadar, ani mulți de zile!

Biata mumă! cum să-l țină
Lângă vatra-i să mai șeadă!
I-arătă, de data asta,
Un stejar gros... cât o cadă!

— Na, să-mi smulgi copacu-acesta,
Și cu vârful-n jos să-l pui,
Iar cu rădăcina colo
Sus în locul vârfului.

Făt-Frumos a prins copacul
Și l-a smuls din rădăcină.
Fără trudă, cum am smulge
Noi un morcov din grădină.

Dup-aceea, ridicându-l,
L-așeză cu vârful-n jos,
Iar cu rădăcina-n locul
Creștetului rămuros...

— Ei, văzut-ai! Ce zici, mamă!
Ea s-a șters la ochi, de plâns:
— Ce să zie! Ești om de-acuma!
Și la piept cu drag l-a strâns.

Nu te pot opri! Dar oare
Am să te mai văz cândva!
Dor când îi va fi de tine,
Ce-o să facă maica ta!

Făt-Frumos îi dete mă-sii
O năframă... și i-a spus:
— De ne mai vedem, eu nu știu...
Știe numai Cel de sus!

Însă, dacă te va-ncinge
Dor de-a-ți mai vedea feciorul,
Du la ochi năframa asta...
Ea o să-ți aline dorul.

Iară de-i zări vreodată,
Maică, pe-al năframei tort,
Picături de sânge, roșii,
Tu atunci să știi că-s mort.

Gata de plecare-n urmă,
„Bună ziua” și-a luat...
Lăcrăma și el când mă-sii
Ochii plânși i-a sărutat.

Și pornind, întoarce capul
Înc-o dată s-o mai vază...
Ea din ochi îl urmărește,
Cum mereu se depărtează.

Îl privește, pân' se pierde
Printre paltinii-nfrunziți...
Ce simțea sărmana-n suflet,
Nu vă spun!... vă-nchipuiți!

II.

LUPTA CU ZMEUL

Și s-a dus! Trecu: văi, dealuri,
Munți cu brazi și cu stejari ;
Șes cu sate prietenoase,
Locuite de plugari.

Câți îl întâlneau în cale:
— Ah! ziceau, făcând pas mic
Și cu ochi mirați privindul,
Ce mai cruce de voinic!

Făt-Frumos pe fiecare
L-întreba: — Mai e mult, bade,
Pân' la zâna Cosânzeana!
Auzit-ai unde șade!

Cei doi fii, când auziră,
Merseră să-și scape sora;
Dar, pesemne, capăt zmeul
Le-o fi pus amândurora!

Oamenii dădeau din umeri.
Nimeni, nimeni nu știa
Unde-i locuința zânei!
Și la drum el iar pornea.

Că-s vreo două zile-acuma,
De când muma-n plâns amar
Tot i-așteaptă să se-ntoarcă.
Și-așteptarea-i e-n zadar!

Într-o zi, trecând de-a lungul
Unui sat cu case vechi,
Dintr-o casă plânset jalnic
Îi ajunse la urechi.

Iar pe când spunea acestea
Un unchiaș cu barba sură:
Numai iat-o și pe muma,
De la vatră-n băătăură.

Iar prin băătăură, lume:
Tineri și unchiași cărunți,
Furnicau — ca la-ngropare —
Toți cu-ntunecate frunți.

Pletele-și rupea-n neștire,
Și striga: — Drăguții mei,
Fata și flăcăii mamei!
Prăpăditu-s-au tustrei!

Hai și el pe poarta largă,
Printre lume-și face loc:
— Bună vremea, oameni! Cine
Plânge-aici cu-atâta foc!

Văleu!... ce să fac!... pe mine
Nu pot să mai fiu stăpână!
Încotro, s-apuc!... îmi vine
Să m-arunc în vreo fântână!

— Ia, o văduvă cercată
De-o nenorocire mare!
Doi feciori avea și-o fiică;
Azi... pe nimeni nu mai are!

Făt-Frumos, de milă, simte
Inima cum i se strânge.
Înspre văduvă pășește:
— Taci, femeie, nu mai plânge!

— Cum! — Pe fată, pe Florica —
Mai frumoasă ca lumina —
l-o răpi un zmeu... și-o duse
Colo-n codri, bată-l vina!

Plec și eu să lupt cu zmeul...
Și — de-o vrea ceresul Tată —
Ți-oi aduce azi acasă
Și feciorii... și pe fată.

